

اقتصاددان کوچک

(راهنمای کاربردی آموزش اقتصاد به کودکان ۶ تا ۹ سال)

زهره میرجابری

ویراستار علمی:

دکتر مهدی طغیانی

www.ketab.ir

سرشناسه : میرچایی، زهره، ۱۳۶۹ -
عنوان و نام پدیدآور : اقتصاددان کوچک : راهنمای کاربردی آموزش اقتصاد به
کودکان ۶ تا ۹ سال / زهره میرچایی.
مشخصات نشر : اصفهان: مفتاح حکیم، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری : ۶۱ ص.: مصور(رنگی).
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۵۳۷-۱-۷
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
عنوان دیگر : راهنمای کاربردی آموزش اقتصاد به کودکان ۶ تا ۹ سال.
موضوع : کودکان -- امور مالی شخصی
موضوع : Children -- Finance, Personal
موضوع : اقتصاد -- راهنمای آموزشی (ابتدایی)
موضوع : (Economics-- Study and teaching (Elementary)
رده بندی کنگره : ۱۳۹۶ الف ۷۹/م ۹ HG۱۷۹
رده بندی دیویی : ۳۳۲/۰۲۴
شماره کتابشناسی ملی : ۴۹۶۲۲۰۸

ناشر: انتشارات مفتاح حکیم
نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۶
اصفهان: خیابان هزار جریب، دانشگاه اصفهان، مرکز رشد و کارآفرینی
کد پستی ۸۱۷۴۶۷۳۴۴۱
Email: info@ecoedu.ir
www.ecoedu.ir

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۹	فصل اول: نیازها و خواسته‌های اقتصادی
۱۹	فصل دوم: کمیابی و انتخاب
۲۷	فصل سوم: تولیدکننده و منابع تولیدی
۳۷	فصل چهارم: تخصص و وابستگی‌های اقتصادی
۴۷	فصل پنجم: پول و پس‌انداز

مقدمه:

علم اقتصاد به عنوان « علم تصمیم‌مناخ محدود به نیازهای نامحدود»، بخشی از زندگی روزمره‌ی همه‌ی انسانهاست. انسان‌ها به دنبال تولیدکننده، مصرف‌کننده و یا رأی دهنده‌ی سیاسی، همگی به طور مداوم در حال تصمیم‌گیری در مورد چگونگی استفاده از منابع و امکانات کمیاب در دسترس خود هستند. این تصمیمات تأثیر مستقیم بر زندگی همه افراد به صورت فردی و اجتماعی دارد. در این میان افرادی که با مفاهیم پایه‌ای اقتصاد آشنایی دارند می‌توانند در تصمیم‌گیری‌ها نقش درست و مؤثری داشته باشند.

در پاسخ به این سوال که چرا باید اقتصاد را به کودکان آموخت، داد، باید گفت که مطالعه‌ی علم اقتصاد صرفاً محدود به یادگیری امور پولی و مالی مانند بورس، سرمایه‌گذاری و در نهایت کسب ثروت نیست. اقتصاد طبق یکی از بهترین تعریف‌هایش، علم مطالعه‌ی انتخاب‌ها تحت شرایط کمیابی است و کمیابی به شرایطی اطلاق می‌شود که نتوان همه‌ی خواسته‌ها را به طور همزمان برآورده ساخت.

کودکان هم زمانی که نتوانند تمام خواسته‌هایشان را به طور همزمان برآورده کنند با مسئله‌ی کمیابی روبرو شده‌اند. آنها نمی‌توانند همزمان تلویزیون تماشا کنند و فوتبال هم بازی کنند، نمی‌توانند همزمان دو اسباب بازی جدید داشته باشند؛ پس آنها هم باید انتخاب کنند. با مطالعه‌ی علم اقتصاد کودکان یاد می‌گیرند که چگونه در زندگی شخصی خود بهترین انتخاب را داشته باشند. بر همین اساس، آموختن علم اقتصاد از دوران کودکی ضرورت و اهمیت می‌یابد.

ممکن است به نظر برسد که آموختن واژگان و مفاهیم اقتصادی به کودکان دشوار خواهد بود، اما در واقع کودکان در هر گروه سنی اطلاعات دست اول و ارزشمندی را از محیط پیرامون خود دریافت کرده‌اند، علاوه بر این مطالب زیادی را به طور غیرمستقیم از رسانه‌ها یاد می‌گیرند که در آموزش مفاهیم اقتصادی، برای آموزش اقتصادی اندیشیدن و اقتصادی تصمیم‌گیری کردن مورد استفاده قرار می‌گیرد.

واژگان اقتصادی مانند "کمپایی" یا "هزینه فرصت" دشوارتر از واژگان دیگری که کودکان می‌آموزند نیست. تحقیقات نشان می‌دهد اگر واژه‌های جدید به درستی آموخته و به طور مداوم بکار گرفته شوند، کودکان از به کار بردن آنها لذت می‌برند و مهمتر اینکه با آموختن این واژگان و مفاهیم آنها می‌توانند در موقعیت‌های مختلف به درستی تصمیم‌گیری کنند.

فراتر از انتخاب‌های فردی، گروه‌ها هم باید دست به انتخاب بزنند، با این تفاوت که انتخاب‌های آنها جمعی است. حتی دولت‌ها هم نمی‌توانند تمام خواسته‌های خود را یکجا برآورده کنند. کودکانی که با علم اقتصاد آشنایی دارند می‌توانند شهروندان مسئولیت‌پذیرتری در انتخابات یا سایر مشارکت‌های جمعی باشند.

مسئولیت‌پذیری شهروندی و تصمیم‌گیری کارآمد به عنوان دو هدف اصلی آموزش اقتصاد قلمداد می‌شود. منظور از مسئولیت‌پذیری شهروندی این است که هر فرد تا چه میزان در تصمیم‌گیری‌های کلان کشور خود مداخله صحیح دارد. هر فرد در طول زندگی خود از طریق رسانه‌ها و یا صبر و تجربه با مسائل اقتصادی مختلفی همچون اشتغال، مصرف، اصناف، قیمت‌ها، تورم و... روبرو می‌شود. از این رو، کیفیت و چگونگی تصمیم‌گیری فردی در نحوه عملکرد افراد در نظام اجتماعی و شهروندی مؤثر است؛ به عبارت دیگر نتیجه‌ی مواجهه هر فرد با مسائل اقتصادی فردی در تصمیم‌گیری‌های اجتماعی و سیاسی منعکس می‌شود. بر همین اساس، آموزش عملکرد صحیح در تصمیم‌گیری‌های فردی ضرورت می‌یابد.

مفاهیمی همچون چگونه کسی در آمد کردن، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، بودجه‌بندی مخارج و مشابه آن، از جمله آموزه‌های پولی و مالی است که بایستی از سنین کودکی آموزش داده شود؛ اما باید این را هم دانست که اصل بنیان هر اقدامی مبتنی بر انتخاب صحیح و تصمیم‌گیری درست است. آشنایی با مفاهیم اسناد پایه‌ای به معنی آشنایی با هنر انتخاب و تصمیم‌گیری صحیح در زندگی شخصی، نحوه‌ی کشش و کنش عوامل اقتصادی و تأثیر آن بر روند کلی اقتصاد و جامعه است؛ که این مسائل نه تنها خود در امور پولی و مالی نشان می‌دهد، بلکه در تمام عرصه‌ها و ابعاد زندگی فردی و اجتماعی تأثیرگذار است.

درباره کتاب

آموزش تمام مفاهیم اقتصادی قابل تدریس بسیار مهم است، اما نه‌ی آنها نباید در برنامه‌ی درسی گنجانده شود؛ زیرا در نظر گرفتن اقتصاد به عنوان یک نام واحد، در مرتب‌سازی و معرفی مفاهیم اقتصادی نقش اساسی دارد. در اقتصاد هم مانند هر نظامی، برخی از مفاهیم به عنوان سنگ زیر بنا برای سایر مفاهیم شناخته می‌شوند و جایگاه هر مفهوم یا گروه مفاهیم در آموزش اقتصاد بر اساس ویژگی‌ها و جایگاه آن در مجموعه‌ی به هم پیوسته‌ی مفاهیم مشخص می‌شود.

یکی از پرکاربردترین معیارها برای ارزیابی میزان تناسب مفهوم اقتصادی با پایه تحصیلی معیار «پیچیدگی» است. آن دسته از مفاهیم اقتصادی که یادگیری آسان‌تری دارند و ساده‌تر هستند، عموماً در پایه‌های تحصیلی پایین‌تر و آنهایی که دشوارترند در پایه‌های بالاتر قرار می‌گیرند. عده‌ای معتقدند که حتی دشوارترین مفاهیم اقتصادی را در پایین‌ترین رده‌های سنی می‌توان آموزش داد، با این که نمی‌توان این موضوع را نادیده گرفت اما قضاوت در مورد آن مربوط به زمانی است که نتیجه‌ی تحقیقات ثابت کنند که آموزش مفاهیم دشوار در رده‌های سنی پایین بازدهی بالاتری نسبت به صبر کردن و بزرگ شدن کودکان داشته است.

در هر حال، پیچیدگی مفاهیم اقتصادی اغلب تحت تأثیر عواملی مانند، ابزارهای تدریس، مکان تدریس و آنچه کودکان انتظار یادگیری آن را دارند، تغییر می‌کند. در مجموع، نوع محتوا و عمق یادگیری کودکان ممکن است بین دو کلاس مختلف کاملاً متفاوت باشد.

با این وجود می‌توان یک چهارچوب و توالی منطقی میان مفاهیم اقتصادی به گونه‌ای یافت که با شرایط رشدی و ویژگی‌های سنی مخاطبان سازگاری بیشتری داشته باشد. این کتاب با هدف آموزش مفاهیم پایه‌ای اقتصاد به کودکان ۶ تا ۹ ساله تألیف شده است. در کتاب حاضر، تعداد ۱۸ مفهوم اقتصادی در قالب پنج فصل متوالی به گونه‌ای معرفی شده‌اند که توالی مفهومی و آموزشی میان آنها باعث درک بهتر آموزندگان از این مفاهیم شود. هر فصل دارای یک هدف آموزشی کلی است که محتوای فصل در راستای آموزش آن هدف تدوین شده‌اند، به گونه‌ای که در پایان تدریس فصل، انتظار می‌رود آموزندگان فهم کامل و عمیقی از این هدف کلی داشته باشند.

اضافه بر اهداف کلی، گروهی از اهداف آموزشی و گروهی از اهداف کاربردی آمده است. اهداف بیان شده در قسمت «کودک باید بیاموزد» ناظر بر آن دسته از «آموزه‌های دانشی» است که آموزنده پس از تدریس هر فصل باید نسبت به آنها آگاهی داشته باشد. اهداف قسمت «کودک باید بتواند» گروهی از آموزه‌های کاربردی است که انتظار می‌رود کودک پس از تدریس فصل قادر به رعایت و انجام آنها به صورت کاربردی و عملی در زندگی روزمره خود باشد.

هر فصل شامل تعداد مشخصی از مفاهیم اقتصادی است که در قسمت «معرفی مفاهیم اقتصادی» با هدف آشنایی اولیه‌ی مربیان و آموزگاران این مفاهیم به طور مختصر معرفی شده‌اند.

انجام، ارتباط و به هم پیوستگی مفاهیم اقتصادی در آموزش آنها نقش اساسی ایفا می‌کند، از این رو در این کتاب شکل سده که توالی منطقی و صحیح این مفاهیم هم در چینش فصل‌ها و هم در مرحله‌ی تدریس به میان آموزش داده شود. بر همین اساس، در قسمت «مراحل تدریس» نکات مربوط به آموزش مفاهیم و توالی صحیح آنها در هر فصل به طور جداگانه بیان شده است.

در ادامه محتوای هر فصل، نحوه‌ی تدریس مفاهیم در قالب تعدادی از فعالیت‌های کلاسی به مربیان پیشنهاد شده است. این فعالیت‌ها در قسمت «فرایند تدریس» و در قالب چند «درس» آورده شده است، به گونه‌ای که انتظار می‌رود.

مربیان بتوانند با گرفتن ایده و سرخط از این فعالیت‌ها، گام‌ها و فعالیت‌های متناسب با امکانات و فضای کلاس درس خود را تدوین کنند.

نکته حائز اهمیت در مورد این درس‌ها، توانایی مربی به برقراری مناسب و متناسب با کلاس در مورد هر درس است، به عبارت دیگر،

مربی خود در مورد اینکه در یک جلسه‌ی آموزشی یک درس یا بیشتر از یک درس را آموزش دهد صاحب تشخیص است.

در پایان، امید می‌رود کتاب حاضر که «اولین کتاب راهنمای کاربردی تدریس علم اقتصاد به کودکان» به شمار می‌رود با دریافت نظرات و پیشنهادات مربیان و آموزگاران سخت کوش و با استناد به مشاهدات کاربردی و عملی ایشان در کلاس‌های درس در سطوح بالاتر تکمیل و تصحیح شده و بتواند نقش مؤثری در تربیت اقتصادی نسل آینده ساز کشور داشته باشد.